

Ion Ghica

Istoria lui Alecu Șoricescu

Povestitorul, napolitan de origine, îndeletnicindu-se cu comerțul de grâne, intră în legătură cu Alecache Șoricescu, proprietarul moșiei Mămăligeni. Cîștigînd încrederea acestuia, primește din parte-i „o destăinuire desăvîrșită a vieții lui”.

Intr-o seară, bînd ceai, după ce ne-am întors de la vînătoare, Alecache Șoricescu îmi zice:

- Nu, prietene! nu am fost totdeauna negustor de grâu! Țsta pe care mă vezi n-am fost tot gros, rumen și cu părul scurt; eu am avut plete lungi, obraz palid; am aplaudat și am șuiertat pe Basadonna¹, pe Nourrit², pe Malibran³ și pe Ronzi⁴; am suit pe Victor Hugo și pe Dumas pînă la ceruri și am afundat pe Cornelie, Racine și Voltaire pînă în fundul tartarului, de unde d-abia geniul dramatic al lui Rachel⁵ a putut să-i scoată; am grămădit pe Mozart, Beethoven, Weber și pe Rossini și am făcut pedestal lui Verdi, care suflă mai toți din trîmbițe și bate neconținut din tobe.

Dar să-ți încep povestirea vieții mele mai de departe. Din frageda mea copilărie, tatăl meu m-a crescut neconținut cu învățători bine plătiți; zece ani am cetit pe Xenofont, am fost prieten și antuziast de toți oamenii lui Plutarh, am fost față la toate întîmplările războiului Troii; zece ani nu am lăsat pe Ahil de lîngă mine, zece ani am călătorit cu Ulis. Îți mărturisesc păcatu: pe Virgilie nu-l puteam suferi; parcă-mi spunea inima că într-o zi o să fiu sătul de plug și de albine. Trei ani d-a rîndul eu am făcut engomin⁶ și am sorcovit pe vodă la Sfîntul Vasilie.

La vîrsta de paisprezece ani eram foarte mulțumit de mine și îngîmfat de mîndrie. Dascălul elin declarase că nu mai avea ce să mă învețe și că isprăvisem cartea. Acea zi mi-a lăsat și o altă aducere-aminte plăcută: m-a scăpat de ișlic⁷ și de ceacășiri⁸; m-am simțit mai ușor la zmeu și la arșice, puteam să alerg fără a-mi cădea papucii din picioare. Răsplătirea pentru aplecarea mea la învățătură fu un rînd de haine nemțești și voia să mă plimb pe jos. Atunci, trecînd într-o zi prin Șarban-vodă cu un vâtaf al tată-mio cu care mă trimitea la plimbare, am auzit o gălăgie la o fereastră și m-am oprit: o mulțime de glasuri striga în cadență: “Buche, as, ba, buche, es, be” ș.c.l. Mentorul meu îmi explică că acolo să învață carte rumînească. Numai atunci am făcut descoperirea că este o carte rumînească și că acea limbă pe care o vorbeam din copilărie să poate și scri. După cîteva săptămîni scriam rumînește și urmam clasurile la Sf. Sava. De curînd să orînduise un director atunci venit din țări streine și care în duhul meu era mai presus de Platon și Arhimed. Acest învățat, după ce m-a pus de am scris două rînduri dictando, s-a dus la masă și mi-a dat biletul următor:

CI. I-iu fil. D-u Șoricescu Alecu

Acest bilet era arăpesc pentru mine. Pe dînsul nu puteam ceti deoît numai numele meu, și pentru aceasta eram la oarecare nedomirire, fiindcă pînă atunci știam că mă cheamă Alecu Șoricescu; dar cu vreo două zile mai nainte, cînd mă dusesem la acel director cu un răvaș de recomandăție de la tatăl meu, pînă a nu veni învățatul în odaia unde mă introdusese un tînăr carele îl sluja pe pricopseală și pe care l-am întîlnit mai pe urmă căpitan de poștie, curiozitatea mea fu zgîndărită de o mulțime de obiecte ce nu văzusem niciodată pînă atunci; am petrecut acel ceas de anticameră uitîndu-mă printr-un ochean înfipt într-un picior cu trei craci, obiect care trăsese băgarea mea de seamă mai mult decît celelalte; cînd, ce să văz? Biserica din mijlocul curții, întoarsă cu turnu în jos, oamenii umbla cu picioarele în sus, pe orice puneam ocheanu să întorcea cu josu în sus; mai pe urmă, multe întîmplări ale petrecerii mele în Sf. Sava le atribuiam efectului acelu ochean; astfel îmi explicam și intervertiția părților numelui meu și o priveam ca de bun augur, socotind că acel domn era să prefacă țara cu totul, întorcînd-o ca în ochean. După cîtăva vreme am aflat de la un profesor că clasul în care mă așăzasem era clasul întîi de filozofie; acolo toate să învăța: geometrie, algebra, silabirea latină, începuturi de limba franceză, începuturi de desen linear, afară numai de orice să atinge de filozofie. După un an de petrecere într-acea școală, iarăși isprăvisem cartea și mă dedea profesorii afară din școală încoronat de lauri și încărcat de premii. Împlinisem șaisprezece ani. Tatăl meu, lovit de junghi, să sfîrși în puține zile și mă lăsă șef al familiei și cu o judecată pe brațe. De

atunci încep nenorocirile vieții mele. Cu toată cîtimea de caritate cu care m-a înzestrat cerul, nu mă poci opri d-a simți și a păstra o adîncă și sfîntă scîrbă pentru cel dîntâi instigator al relelor mele, pentru vecinul meu, domnul Magargiu; copil, rîdeam de dînsul fiindcă era ridicol, că era din tălpi pînă în creștet îmbrăcat totdeauna în negre ca un vizitiu de dric. Era domnul Jean⁹ al soarelelor¹⁰ de mahala, și nu știam că subț aceea haină găsește cineva adesea pe treti-logofăt¹¹ Eftimie. Această lecție trebuia să o cumpăr cam scump. Intr-o schimbare de minister, el dobîndi un tacîm la ziafetul¹² budgetului, îl făcură șef; îndată îi crescură dinți de oțel. Cum îți spusei, o întîmplare nenorocită a adus ca moșia mea să fie lîngă a lui; îi plăcea de mult și hotărî să mi-o ia. Amploiatul logofeții avea pentru dînsul pe judecători, deputatul pe miniștri, căci trebuie să-ți spui că județul nostru, în mirare pentru înlesnirea cu care putea întinde brațele ca un telegraf, pentru că-și rădica părul vîlvoi și zbiera din toate puterile plămînilor, și căci vorbea ceasuri întregi fără d-a-l înțelege nimeni, auzind numai din vreme în vreme pe la puncturi și virgule zicerile „dulcea noastră patrie, libertatea, dreptatea”, îl găsiră vrednic d-a înfățișa neamul rumînesc la Obșteasca Adunare. Mumă-mea, văduvă, eu un copil fără nici o influență, fără nici un razem, negreșit trebuia să-i dăm măcar jumătate moșia. Judecătorul însărcinat cu cercetarea pricinii fu rădicat în rang de sărdar¹³ și moșia mea zbură. Toți îmi zisă că aveam dreptate, dar ce să-i faci domnului Magargiu, că nu putea nimeni să-i strice hatîrul. În adevăr, mă socotesc că am avut mare noroc că s-a mulțumit numai pe atît, și pentru ceea ce mi-a mai rămas poate că-i sunt dator și recunoștință.

¹ Basadonna, Giovanni (1806-1850) – tenor italian.

² Nourrit, Adolphe (1802-1839) – artist liric francez, creator a numeroase roluri.

³ Malibran, Maria-Felicia Garcia (1808-1836) – artista lirica franceză.

⁴ Ronzi de Begnis, Giuseppina (1800-1853) – artista lirică italiană.

⁵ Rachel, Elisa Felix (1820-1858) – tragiană franceză.

⁶ engomin – discurs laudativ.

⁷ ișlic – căciulă boierească cu forma și dimensiunile în funcție de rangul purtătorului.

⁸ ceacșiri – pantaloni largi, șalvari.

⁹ domnul Jean – donjuan.

¹⁰ soarea (fr. *soirée*) – serată.

¹¹ treti-logofăt – al treilea logofăt, secretar al marelui logofăt (șeful cancelariei domnești).

¹² ziafet – ospaț.

¹³ serdar – boier de rang.

(Ion Ghica, *Istoria lui Alecu Șoricescu*, în *Pionierii romanului românesc*, antologie, text stabilit, note și prefață de Șt. Cazimir, EPL, București, 1962, pp. 3-6)